पत्र

जा.क्र. कृससं/विप्र/भ-मा / २८३ /२०१२
कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य,
साखर संकुल, शिवाजीनगर,
पुणे-४११ ००५.दिनांकः-५/०५/२०१२

प्रति,

विभागीय कृषि सह संचालक, (सर्व)

विषय - खरीप हंगाम-२०१२-१३ साठी एकात्मिक भरडधान्य उत्पादन कार्यक्रम मार्गदर्शक सूचना
संदर्भ - केंद्र शासनाच्या मागदर्शक सुचना " www.agricoop.nic.in " या संकेत स्थळावर उपलब्ध आहेत

भरडधान्यामधील उत्पादकता वाढावी या हेतूने भरडधान्य विकास योजना केंद्र शासनाने सन २०११-१२ वर्षामध्ये सुरू केली असून सन २०१२-१३ मध्ये सदर योजना चालू ठेवण्यांत केंद्र शासनाने मंजूरी दिली आहे . सन २०१२-१३ चे जिल्हा निहाय, पिक निहाय दिलेल्या लक्षांकानुसार कार्यक्रम अंमलबजावणीसाठी आवश्यक ते नियोजन करण्यात यावे, यामध्ये कार्यक्षेत्र निवड, पायाभूत सर्वेक्षण, लाभार्थी निवड, लाभार्थी प्रशिक्षण, तांत्रिक बळकटीकरण, निविष्ठा उपलब्धता नियोजन, निविष्ठा मागणी नोंदविणे इत्यादी बाबींचे नियोजन तातडीने करण्यात यावे.

यामध्ये योजना अंमलबजावणी करतांना सन २०११-१२ मध्ये ज्या लाभार्थ्यांना लाभ देण्यात आलेला आहे त्या लाभार्थीना पुनश्चः लाभ देण्यात येवू नये.

समाविष्ट पिकेः- खरीप ज्वारी, बाजरी, रागी, रब्बी ज्वारी व आदिवासी क्षेत्रातील भरडधान्ये (बटकी, कुटकी, कोद्रा, वरई, व राळा)

उद्देशः- अद्यावत तंत्रज्ञानावर आधारित पीक उत्पादन प्रात्यक्षिके आयोजित करणे, तसेच पीक उत्पादन मूल्यवृध्दीसाठी काढणी पश्चात तंत्रज्ञानाची सांगड घालून उत्पादकास जास्तीत जास्त शाश्र्वत पध्दतीने फायदा मिळवून देणे.

या योजने अतर्गत - १) पीक प्रात्यक्षिके आयोजन करणे.
२) बियाणे उत्पादन कार्यक्रम घेणे
३) मूल्यवृध्दीसाठी काढणी पश्चात तंत्रज्ञानाचा अंतर्भाव

केंद्र शासनाकडून सदर योजने अंतर्गत राज्यासाठी खालील प्रमाणे बाबनिहाय कार्यक्रम मंजूर केला आहे.

केंद्र शासनाकडील मंजूर कार्यक्रमः-

	तपशील	मंजूर रक्कम रुपये लाख
१	प्रात्यक्षिकासाठी निविष्ठा	७०१८
२	प्रात्यक्षिकासाठी बियाणे	४९२.३०
३	प्रात्यक्षिकासाठी तांत्रिक सहाय्यक	१२०.५०
४	प्रशिक्षण	६२७.५०
५	बियाणे उत्पादन कार्यक्रम	४६०
६	काढणी पश्चात तंत्रज्ञान व मूल्यवृध्दी	१९०
७	काढणी पश्चात तंत्रज्ञान व मूल्यवृध्दी तांत्रिक सहाय्यक	३२
८	प्रचार प्रसिध्दी	१८६.७०
	एकूण	९१२७.००

http://mahaagri.gov.in/

<u>पीक प्रात्यक्षिके आयोजन करणे</u>:-

केंद्र शासनाचे मंजूर कार्यक्रमानुसार जिल्हा निहाय , पिक निहाय लक्षाक निश्चित करण्यांत येत आहे . त्यास अनुसरुन पिक प्रात्यक्षिके या बाबी अंतर्गत महाराष्ट्र राज्यासाठी २५१ गटामध्ये कार्यक्रम अंमलबजावणीचे नियोजन करण्यांत आले आहे..केंद्र शासनाचे मार्गदर्शक सूचनांनुसार गटामध्ये १००० हेक्टर सलग क्षेत्रावर प्रात्यक्षिके आयोजित करण्याची आहेत.

पिक प्रात्यक्षिकासाठी अर्थिक मापदंडाचे मर्यादेत कृषि विदयापीठाचे शिफारशीनुसार १०० टक्के अनुदानावर निविष्ठा लाभार्थीना पुरवठा करण्याचे आहेत.

पिक प्रात्यक्षिक निविष्ठा सोबत ०.४० हेक्टर क्षेत्रासाठी बियाणे मिनिकिटही मोफत पुरवठा करणेचे आहे.

भरडधान्याची गट स्वरुपात पीक प्रात्यक्षिके आयोजन करणे-

यामध्ये खरीप ज्वारी, रब्बी ज्वारी, बाजरी, रागी (नागली) व इतर भरडधान्य इत्यादी पिकांचा समावेश आहे.

प्रात्यक्षिके आयोजनासाठी जिल्हानिवड, गटांचा आकार व पिकनिहाय गटसंख्या

अ. क्र.	पिके	जिल्हा निवड अटी व शर्ती		गटाचा आकार हेक्टरमध्ये	निवड गट संख्या
		किमान क्षेत्र हेक्टर	उत्पादकता		
१	खरीप ज्वारी	१०,०००	राष्ट्रीय उत्पादकतेपेक्षा कमी उत्पादकता	१,०००	३०
२	रब्बी ज्वारी	१०,०००	राष्ट्रीय उत्पादकतेपेक्षा कमी उत्पादकता	१,०००	१४५
३	बाजरी	१०,०००	राष्ट्रीय उत्पादकतेपेक्षा कमी उत्पादकता	१,०००	४७
४	रागी (नागली)	५,०००	राष्ट्रीय उत्पादकतेपेक्षा कमी उत्पादकता	५००	२२
५	इतर भरडधान्य	२,०००	उत्पादकता अट शिथिल	२००	७
एकूण					**२५१**

केंद्र शासनाकडील प्रात्याक्षिकाचा मंजूर कार्यक्रम

अ. क्र	पिके	निवड गट संख्या	गटाचा आकार हेक्टर मध्ये	एकुण क्षेत्र	निविष्ठा साठी मंजुर रक्कम रु लाख
१	खरीप ज्वारी	३०	१०००	३००००	९००
२	रब्बी ज्वारी	१४५	१०००	१४५०००	४३५०
३	बाजरी	४७	१०००	४७०००	१४१०
४	रागी (नागली)	२२	५००	११०००	३३०
५	इतर भरड धान्य	७	२००	१४००	२८
एकुण		**२५१**		**२४३४००**	**७८१८**

http://mahaagri.gov.in/

प्रात्यक्षिकासाठी गट निवड

केंद्र शासनाने जिल्हयामधील पिकाखालील २००६-०७ चे क्षेत्र व पिकनिहाय उत्पादकते आधारे ज्या जिल्हयांची उत्पादकता राष्ट्रीय सरासरी उत्पादकतेपेक्षा कमी आहे अशा जिल्हयांची व जिल्हानिहाय आयोजित करावयाच्या पिक प्रात्याक्षिक गटांची संख्या अंतिम केली आहे ती खालील प्रमाणे.

१) पिक खरीप ज्वारी

राष्ट्रीय सरासरी उत्पादकता २००६/०७ - ९९२ किलो/हेक्टर

अ.क्र	जिल्हा	क्षेत्र हे.	उत्पादकता कि./हे.	गटसंख्या
१	नंदूरबार	२८,२००	२६८	२
२	सातारा	५९,३००	६३४	३
३	सांगली	११३,९००	७५८	४.५
४	उस्मानाबाद	७२,९००	७३३	४
५	नांदेड	१७०,१००	९५३	९
६	परभणी	८८,४००	८८०	५
७	यवतमाळ	८३,५००	९८२	२.५
८	वर्धा	१५,६००	८९३	०
	एकूण			**३०**

२) पीक रब्बी ज्वारी

राष्ट्रीय सरासरी उत्पादकता २००६/०७ - ७२७ किलो / हेक्टर

अ.क्र	जिल्हा	क्षेत्र हे.	उत्पादकता कि./हे.	गटसंख्या
१	सांगली	१३९,६००	५८७	७.५
२	बीड	२५१,१००	७१२	१५
३	हिंगोली	२०,९००	५६५	२
४	नाशिक	१२,०००	७००	१.५
५	अहमदनगर	५२८,४००	५१९	३२.५
६	पुणे	४५५,६००	५१२	३०
७	सोलापूर	७११,३००	४८१	५०
८	चंद्रपूर	१६,३००	४२९	१.५०
	एकूण			**१४५**

३) पीक बाजरी

राष्ट्रीय सरासरी उत्पादकता २००६/०७ - ८८६ किलो / हेक्टर

अ.क्र	जिल्हा	क्षेत्र हे.	उत्पादकता कि./हे.	गटसंख्या
१	नाशिक	२५८,५००	७२५	१३
२	नंदूरबार	१३,२००	६३१	१
३	अहमदनगर	२४३,९००	६११	६.५
४	पुणे जिल्हा	१२८,९००	६३१	७

http://mahaagri.gov.in/

५	सोलापूर	२७,५००	२८०	१
६	सातारा	८४,५००	२९२	५
७	सांगली	९२,७००	३७८	२.५
८	बीड	१८४,१००	८३७	१०
९	उस्मानाबाद	२०,०००	५१०	१
	एकूण			**४७**

पीक रागी (नागली)

राष्ट्रीय सरासरी उत्पादकता २००६/०७ - १२२६ किलो / हेक्टर

अ.क्र	**जिल्हा**	**क्षेत्र हे.**	**उत्पादकता कि./हे.**	**गटसंख्या**
१	ठाणे	१५,८००	८०६	४
२	रायगड	१०,१००	७३५	३
३	रत्नागिरी	१७,८००	१,१४९	४
४	नाशिक	३६,०००	७६१	८
५	पुणे	१३,८००	६८५	३
एकूण				**२२**

पीक इतर लहान भरडधान्ये

राष्ट्रीय सरासरी उत्पादकता २००६/०७ - किलो / हेक्टर

अ.क्र	**जिल्हा -पिक**	**क्षेत्र हे.**	**उत्पादकता कि./हे.**	**गटसंख्या**
१	नाशिक -बरटी	२,०००	४२५	१
२	नाश्कि -कटकी	२०००	४२५	१
३	नाशिक- कोद्रा	-	-	१
४	नाशिक- वरई	-	-	१
५	ठाणे- राळा	-	-	१
६	रायगड-राळा	-	-	१
७	नाशिक-राळा	-	-	१
८	धुळे-राळा	-	-	०
९	पुणे- राळा	-	-	०
एकूण				**७**

केंद्र शासनाच्या उपरोक्त मंजुर कार्यक्रमाच्या अनुषंगाने सदरचा कार्यक्रम राज्यामध्ये राबविण्यासाठी खालीलप्रमाणे धोरणात्मक निर्णय घेण्यात आलेला आहे

१. सदर योजना अंमलबजावणीसाठी खरीप ज्वारी व बाजरी पिकासाठी ५०० हे. क्षेत्राचे, नागली पिकासाठी २५० हे. क्षेत्राचे व इतर भरडधान्य पिकासाठी १०० हेक्टरचे क्षेंत्राचे प्रात्याक्षिक गट अंतिम करणेत यावेत . प्रात्यक्षिके समुह पध्दतीने राबविण्याची आहेत.

२. प्रात्याक्षिकासाठी आवश्यक निविष्ठा केंद्र शासनाने विहीत केलेल्या आर्थिक मर्यादेत (ज्वारी, बाजरी, रागी- रु.३०००/- प्रति हेक्टर व इतर भरडधान्य रु.२०००/- प्रति हेक्टर) १०० टक्के अनुदानावर पुरवठा करण्याच्या आहेत.

http://mahaagri.gov.in/

३. प्रात्याक्षिकासाठी केंद्र शासनाकडुन ०.४० हेक्टर क्षेत्रासाठी आवश्यक बियाणे (बाजरी-१.५ किलो, ज्वारी, रागी व इतर भरडधान्य -४ किलो) याप्रमाणे बियाणे मिनीकिट स्वरुपात १०० टक्के अनुदानावर उपलब्ध होणार आहे. तसेच ०.६० हेक्टर क्षेत्रासाठी आवश्यक असलेले बियाणे निविष्ठा या महाबीज मार्फत शेतकरी हिस्सा उपलब्ध करण्याचा आहे.

४. प्रात्याक्षिकासाठी आवश्यक असलेले निविष्ठा महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ, मार्कफेड व महाबीज यांचेकडुन पुरवठा करण्यात यावेत.

५. केंद्र शासनाकडुन पिकनिहाय सन २००६-०७ मधील उत्पादकतेच्या आधारे जिल्हानिवड केलेली असुन जिल्हानिहाय गटसंख्या अंतिम करण्यात आलेली आहे. जिल्हयामध्ये गट निवडतांना सर्व समाविष्ठ तालुका विचारात घेवुन जास्ती क्षेत्राच्या तालुक्यास प्रथम प्राधान्य या प्रमाणे तालुका (गट) निवड करण्यात यावी.

सदर कार्यक्रमातील भरडधान्य विकास कार्यक्रमांतर्गत गट स्वरुपात प्रात्यक्षिके ही बाब अमंलबजावणी करण्याच्या अनुषंगाने मा. आयुक्त (कृषि) यांच्या अध्यक्षतेखाली दि.९ एप्रिल २०११ रोजी विद्यापीठातील कृषि शास्त्रज्ञ व क्षेत्रिय अधिकारी यांची बैठक घेण्यात आली सदर बैठकीत झालेल्या चर्चास अनुसरुन १ हेक्टर क्षेत्रासाठी खालील प्रमाणे पिकनिहाय निविष्ठा पॅकेज व गटाचे एकत्रित तांत्रिक बळकटीकरणासाठी खरीप ज्वारी व बाजरी पिकासाठी५०० हे. क्षेत्राचे, नागली पिकासाठी २५० हे. क्षेत्राचे व इतर भरडधान्य पिकासाठी १०० हेक्टरचे क्षैत्राचे अनुषंगाने पॅकेज अंतिम करण्यात आले आहे. निविष्ठा पॅकेजमधील दर हे संभाव्य असुन अंतिम दर उपलब्ध होताच कळविण्यात येतील.

सन २०११-१२ मध्ये उपरोक्त प्रमाणे कृषि शास्त्रज्ञांच्या सल्ल्याने अंतिम करण्यात आलेले निविष्ठा पॅकेज नुसार निविष्ठांचा वापर करण्यात आलेला आहे. त्याच धर्तीवर सन २०१२-१३ या वर्षासाठी तेच पिकनिहाय पॅकेज अंतिम करण्यात येत आहे.

उपरोक्त पॅकेजमधिल सुक्ष्ममुलद्रव्य (झिंकसल्फेट), अझोटोबॅक्टर, पि.एस.बी. रासायनिक खते व डायमेथोएट, कार्बेनडेन्झीम या निविष्ठांचे सन २०१२-१३ मधिल निविष्ठानिहाय दर हे संचालक निविष्ठा व गुणनियंत्रण यांचे कार्यालयाकडुन प्राप्त करुन घ्यावेत. सदरचे दरानुसार निविष्ठासाठी आर्थिक मर्यादेचे अधिन राहुन (ज्वारी/बाजरी/नागली- रु.३०००/- प्रति हेक्टर व इतर लहान भरडधान्ये पिकासाठी रु.२०००/- प्रति हेक्टर) शासकीय अनुदान संबंधीत निविष्ठा पुरवठादार संस्थेस देय राहिल. तसेच निविष्ठा पुरवठयापोटी अनुदान मर्यादेचे वरील रक्कम हि शेतकरी वाटा म्हणून संबंधीत क्षेत्रिय अधिकार्यांनी वसूल करावयाचे असून पुरवठादार संस्थेकडे भरणा करण्याची जबाबदारी राहिल. सन २०११-१२ मधील बाजरी पिकातील निविष्ठा पॅकेजमध्ये पिकसंरक्षण याबाबीसाठी एन्डोसल्फान या औषधाचा असलेला समावेश सन २०१२-१३ मध्ये रद्द करण्यात येत असून त्याऐवजी सायपरमेथ्रीन या औषधाचा समावेश करण्यात येत आहे याची नोंद घ्यावी.

निविष्ठा प्राप्त होताच व वाटपाच्या पुर्वी नमुने घेवून ते विश्लेषणासाठी प्रयोगशाळेत पाठवावेत. विश्लेषण अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर फक्त प्रमाणीत नमुन्याच्या निविष्ठांचे देयके अदा करण्यात यावीत. या बाबत सविस्तर नोंदी ठेवण्यात याव्यात.

प्रात्यक्षिक (निविष्ठा पॅकेज)

पीक- ज्वारी प्रति हेक्टर – (रुपये – ३,०००/- च्या मर्यादेत)

अ.क्र.	घटक	प्रमाण
१	सुक्ष्म मुलद्रव्य (झिंक सल्फेट)	२५ कि.ग्रॅं.
२	ऍझोटोबॅक्टर	२५० ग्रॅम
३	पीएसबी	२५० ग्रॅम
४	रासायनिक खते	
	सुफला (१५ : १५ : १५)	३०० किलो
	युरिया	१०० किलो
५	पीकसंरक्षण	

http://mahaagri.gov.in/

	डायमेथोएट	५०० मि.ली.
	एकूण	

टिपः- सन २०११-१२ मध्ये ज्वारी पिकातील निविष्ठा पुरवठा साठी उपरोक्त निविष्ठापैकी रासायनिक खते या निविष्ठासाठी ५० टक्के शासकीय अनुदान व ५० टक्के शेतकरी वाटा नमुद करण्यात आले होते. तथापी सन २०१२-१३ मध्ये उपरोक्त नमुद सर्व निविष्ठासाठी प्रति हेक्टर रक्कम रु.३०००/- शासकीय अनुदान व उर्वरीत रक्कम शेतकरी वाटा या प्रमाणे राहिल याची नोंद घ्यावी.

पीकः- बाजरी प्रति हेकटर

अ.क्र.	**घटक**	**प्रमाण**
१	सुक्ष्म मुलद्रव्य (झिंक सल्फेट)	२५ कि. ग्रॅ.
२	ऍझोटोबॅक्टर	२५० ग्रॅम
३	पी. एस. बी.	२५० ग्रॅम
४	रासायनिक खते	
	सुफला (१५ : १५ : १५)	१५० किलो
	युरिया	५० किलो
५	पीकसंरक्षण	
	सायपरमेथ्रीन (२५ टक्के)	२५० मि.ली.
	एकूण	

पीकः- रागी (नागली) प्रति हेकटर

अ.क्र.	**घटक**	**प्रमाण**
१	सुक्ष्म मुलद्रव्य (झिंक सल्फेट)	१२.५ कि. ग्रॅ.
२	बोरॉन	५ किलो
३	ऍझोटोबॅक्टर	२५० ग्रॅम
४	पी. एस. बी.	२५० ग्रॅम
५	बीज प्रक्रिया (कार्बेनडेझिंम)	२० ग्रॅम
	रासायनिक खते	
६	सुफला (२० : २० : ०)	२०० किलो
७	युरिया	५० किलो
	एकूण	

पीकः- इतर भरड धान्य (बरटी, कटकी, कोद्रा, वरई, राळा) प्रति हेकटर

अ.क्र.	**घटक**	**प्रमाण**
१	ऍझोटोबॅक्टर	२५० ग्रॅम
२	पी. एस. बी.	२५० ग्रॅम
३	बीज प्रक्रिया (कार्बेनडेझिंम)	२० ग्रॅम
	रासायनिक खते	
४	सुफला (२० : २० : ०)	१५० किलो
५	युरिया	५० किलो

	एकूण	

गटाचे तांत्रिक बळकटीकरण

अ. क्र.	**ज्वारी/बाजरी**	**रक्कम**
	प्रात्यक्षिक क्षेत्र -------- ५०० हेक्टर	
	शेतकरी संख्या (अंदाजित) -------- ५००	
१	**प्राथमिक प्रशिक्षण** गटातील सर्व शेतकयांचे एक दिवस प्रशिक्षण रु. १००/- प्रति दिन प्रति शेतकरी	५००००/-
गटप्रमुख प्रशिक्षण		
२	२० शेतकयांच्या गटासाठी ---- १ गटप्रमुख गटप्रमुख संख्या -------- २५ गटप्रमुखांचे एक दिवस तांत्रिक प्रशिक्षण रु. १००/- प्रति दिन प्रति गटप्रमुख रुपये २५००/- प्रशिक्षकंाचे मानधन रु. ४००/- प्रति तज्ञ, २ तज्ञांसाठी रु. ८००/- **एकूण प्रशिक्षण खर्च रुपये ३३००/-** **गटप्रमुखांचे प्रशिक्षण सख्यां - २ (हंगामपुर्व व मध्यावधी)**	६६००/-
३	**प्रशिक्षण सभागृह/निविष्ठा साठवणूक व वितरणासाठी इमारत (३ महिन्याच्या कालावधीसाठी भाडेतत्वावर)**	७५००/-
४	**प्रसिध्दी फलक,एकूण फलक संख्या ४**	४०००/-
५	**प्रशिक्षण साहित्य, (माहितीपुस्तिका, घडीपत्रिका इत्यादी)**	६०००/-
६	**शेतीदिन कार्यक्रम**	१००००/-
७	**संकिर्ण (कार्यालयीन खर्च, यशोगाथा, पिकाचे वाढीच्या अवेस्थेतील फोटो व इतर)**	१५९००/-
एकूण खर्च		**१०००००/-**

नागली

अ.क्र.	प्रात्यक्षिक क्षेत्र -------- २५० हेक्टर	
	शेतकरी संख्या (अंदाजित) -------- २५०	
१	**प्राथमिक प्रशिक्षण** गटातील सर्व शेतकयांचे एक दिवस प्रशिक्षण रु. १००/- प्रति दिन प्रति शेतकरी	२५०००/-
२	**गटप्रमुख प्रशिक्षण**	
	२० शेतकयांच्या गटासाठी ---- १ गटप्रमुख गटप्रमुख संख्या -------- १३ ४२००/- गटप्रमुखांचे एक दिवस तांत्रिक प्रशिक्षण रु. १००/- प्रति दिन प्रति गटप्रमुख रुपये १३००/	

	प्रशिक्षकंाचे मानधन रु. ४००/- प्रति तज्ञ, २ तज्ञांसाठी रु. ८००/- **एकूण प्रशिक्षण खर्च रुपये २१००/-** **गटप्रमुखांचे प्रशिक्षण सख्यां - २ (हंगामपुर्व व मध्यावधी)**	
३	**प्रशिक्षण सभागृह/निविष्ठा साठवणूक व वितरणासाठी इमारत (२ महिन्याच्या कालावधीसाठी भाडेतत्वावर)**	४०००/-
४	**प्रसिध्दी फलक,एकूण फलक संख्या २**	२०००/-
५	**प्रशिक्षण साहित्य, (माहितीपुस्तिका, घडीपत्रिका इत्यादी)**	३०००/-
६	**शेतीदिन कार्यक्रम**	५०००/-
७	**संकिर्ण (कार्यालयीन खर्च, यशोगाथा, पिकाचे वाढीच्या अवेस्थेतील फोटो व इतर)**	८०००/-
	एकूण खर्च	**५१२००/-**

गटाचे तांत्रिक बळकटीकरण

अ.क्र.	**इतर भरड धान्य (बरटी, कटकी, कोद्रा, वरई, राळा)**	
	प्रात्यक्षिक क्षेत्र -------- १०० हेक्टर	
	शेतकरी संख्या (अंदाजित) -------- १००	
१	प्राथमिक प्रशिक्षण गटातील सर्व शेतकयांचे एक दिवस प्रशिक्षण रु. १००/- प्रति दिन प्रति शेतकरी	१००००/-
२	गटप्रमुख प्रशिक्षण	
	१० शेतकयांच्या गटासाठी ---- १ गटप्रमुख गटप्रमुख संख्या -------- १० गटप्रमुखांचे एक दिवस तांत्रिक प्रशिक्षण रु. १००/- प्रति दिन प्रति गटप्रमुख रुपये १०००/- प्र शिक्षकंाचे मानधन रु. ४००/- प्रति तज्ञ, २ तज्ञांसाठी रु. ८००/- **एकूण प्रशिक्षण खर्च रुपये १८००/-** **गटप्रमुखांचे प्रशिक्षण सख्यां - २ (हंगामपुर्व व मध्यावधी)**	३६००/-
३	**प्रशिक्षण सभागृह/निविष्ठा साठवणूक व वितरणासाठी इमारत (२ महिन्याच्या कालावधीसाठी भाडेतत्वावर)**	३०००/-
४	**प्रसिध्दी फलक,एकूण फलक संख्या २**	२०००/-
५	**प्रशिक्षण साहित्य, (माहितीपुस्तिका, घडीपत्रिका इत्यादी)**	२०००/-
६	**शेतीदिन कार्यक्रम**	३०००/-
७	**संकिर्ण (कार्यालयीन खर्च, यशोगाथा, पिकाचे वाढीच्या अवेस्थेतील फोटो व**	४०००/-
	एकूण खर्च	**२७६००/-**

केंद्र शासनाकडील पिकनिहाय, जिल्हानिहाय मंजूर गट संख्या विचारात घेवून विभागीय कृषि सह संचालक व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी जिल्हयासाठी मंजूर असलेल्या गटसंख्ये नुसार सन२००६-०७ मधील सांख्यिकी विभागाकडील तालुकानिहाय पिकाखालील क्षेत्र विचारात घेवून खरीप ज्वारी व बाजरी पिकासाठी ५०० हे. क्षेत्राचे, नागली पिकासाठी २५० हे. क्षेत्राचे व इतर भरडधान्य पिकासाठी १०० हेक्टरचे क्षेंत्राचे प्रात्याक्षिक गट अंतिम करणेत यावेत.

<u>प्रात्याक्षिकासाठी बियाणे मिनिकिटस्</u> :-

प्रात्याक्षिक क्षेत्रासाठी (प्रतिहेक्टर) ०.४० हेक्टर क्षेत्रासाठी या प्रमाणे केंद्र शासना कडून बियाणे मिनिकिट्स उपलब्ध होणार आहे. तथापि उर्वरीत क्षेत्रासाठी आवश्यक वाढीव बियाणे हे शेतकरी हिस्सा म्हणून मिनिकिट सोबत पुरवठा करावयाचे आहे. या प्रमाणे एक हेक्टर क्षेत्रासाठी आवश्यक असणारे बियाणे (एकाच वाणाचे) शेतक-यास इतर निविष्ठा सोबत उपलब्ध करुन द्यावयाचे आहे. वाढीव बियाण्यचा शेतकरी हिस्सा रक्कम तालुका कृषि अधिकारी यांनी शेतक-याकडून वसूल करुन जमा करावयाची असून बियाणे पुरवठा संस्थेस भरणा करावयाची आहे . या बाबतची जबाबदारी तालुका कृषि अधिकारी यांची राहील

बियाणे बाबत वाणनिहाय उपलब्ध मिनिकिटस व वाढीवहिस्सा या बाबत स्वतंत्र सुचना निर्मीत करणेत येत आहेत.

अ.क्र.	**पिक**	**प्रति हेक्टरी आवश्यक बियाणे मात्रा. किलो/हे.**	**केंद्र शासनाकडील .४० हे. क्षेत्रासाठी मंजूरी मिनिकिट हिस्सा**	**आवश्यक वाढीव बियाणे लाभार्थी हिस्सा.**
१	खरीप ज्वारी	१०	४	६
२	रब्बी ज्वारी	१०	४	६
३	खरीप बाजरी	४	१.५	२.५
४	खरीप रागी	१०	४	०
५	इतर भरडधान्य	१०	४	०

बियाणे उत्पादन कार्यक्रम याबाबत स्वतंत्र सूचना निर्गमित करण्यात येत आहेत

मूल्यवृध्दी व काढणी पश्चात तंत्रज्ञानाचा अंतर्भाव याबाबत स्वतंत्र सूचना मसंचालक कृषि प्रक्रिया व नियोजन यांचे कार्यालयामार्फत स्वतंत्ररीत्या र्निमित करण्यात येतील.

प्रात्याक्षिकासाठी_बियाणे_मिनिकिट्सः प्रात्याक्षिक क्षेत्रासाठी (प्रतिहेक्टर) पैकी ०.४० हेक्टर क्षेत्रासाठी या प्रमाणे केंद्र शासना कडून बियाणे मिनिकिट्स उपलब्ध होणार आहे . तथापि उर्वरीत क्षेत्रासाठी आवश्यक वाढीव बियाणे हे शेतकरी हिस्सा म्हणून मिनिकिट सोबत पुरवठा करावयाचे आहे . या प्रमाणे एक हेक्टर क्षेत्रासाठी आवश्यक असणारे बियाणे (एकाच वाणाचे) शेतक-यास इतर निविष्ठा सोबत उपलब्ध करुन द्यावयाचे आहे . वाढीव बियाण्यचा शेतकरी हिस्सा रक्कम तालुका कृषि अधिकारी यांनी शेतक-याकडून वसूल करुन जमा करावयाची असून बियाणे पुरवठा संस्थेस भरणा करावयाची आहे. या बाबतची जबाबदारी तालुका कृषि अधिकारी यांची राहील . महाबीज मार्फत बियाण्यांचा पुरवठा न झाल्यास शेतकर्यां नी स्वतःचे बियाणे वापरल्यास बियाण्यापोटी कोणतेही अनुदान देय राहणार नाही.

बियाणे बाबत वाणन्हिाय उपलब्ध मिनिकिटस् व वाढीवहिस्सा या बाबत स्वतंत्र सुचना निर्गमीत करणेत येत आहेत

अ.क्र.	**पिक**	**प्रति हेक्टरी आवश्यक बियाणे मात्रा. किलो/हे.**	**केंद्र शासनाकडील .४० हे. क्षेत्रासाठी मंजूरी मिनिकिट हिस्सा**	**आवश्यक वाढीव बियाणे लाभार्थी हिस्सा.**
१	खरीप ज्वारी	१०	४	६
२	रब्बी ज्वारी	१०	४	६
३	खरीप बाजरी	४	१.५	२.५
४	खरीप रागी	१०	४	६
५	इतर भरडधान्य	१०	४	६

http://mahaagri.gov.in/

बियाणे उत्पादन कार्यक्रम व मूल्यवृध्दीसाठी काढणी पश्चात तंत्रज्ञानाचा अंतर्भात याबाबतही स्वतंत्र सूचना निर्गमित करण्यात येत आहेत

सदर योजनेचा मासिक प्रगती अहवाल खालील विहीत नमुन्यात (भौतिक लक्ष/साध्य व आर्थिक लक्ष/साध्य) दर्शवून नियमित न चुकता दरमहा पुढिल महिन्याच्या ५ तारखेपावेतो पाठविणे क्रमप्राप्त आहे . याबाबत जराही दिरंगाई/टाळाटाळ केल्यास किंबहुना या प्रकरणी भौतिक साध्य विहित वेळेत साध्य न झाल्यास सदर बाबीचे अनुदान संबंधित जिल्ह्यास देय असणार नाही. याबाबत सदरचा कार्यक्रम विहित वेळेत पुर्ण न केले बाबत संबंधीत जिअ.कृ.अ. यांना आयुक्तालयास स्पष्टिकरण देणे बंधनकारक राहिल

<u>अभिलेख व्यवस्थापन -</u>

१. **जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी** – अनुषंगीक नोंदी.

२. **उपविभागीय कृषि अधिकारी** – अनुषंगीक नोंदी.

३. **तालुका कृषि अधिकारी** - निविष्ठा प्राप्त नोंद वही, निविष्ठा वाटप नोंद वही, देयक नोंदवही व्हिडीओ चित्रीकरण फोटोग्राफ्स व इतर अनुषंगीक नोंदी.

४. **मंडळ कृषि अधिकारी** - निविष्ठा प्राप्त/वाटप नोंदवही, पेरणी नोंदवही, उत्पादन व उत्पादकता नोंदवही, माती परीक्षण नोंदवही, भेटपुस्तीका व इतर अनुषंगीक नोंदी.

५. **कृषि पर्यवेक्षक** - निविष्ठा प्राप्त/वाटप नोंदवही, पेरणी नोंदवही, उत्पादन व उत्पादकता नोंदवही, माती परीक्षण नोंदवही, भेटपुस्तीका, यशोगाथा, व्हिडीओ चित्रीकरण, फोटोग्राफ्स व इतर अनुषंगीक नोंदी.

६. **कृषि सहाय्यक** - निविष्ठा प्राप्त नोंद वही, निविष्ठा वाटप नोंद वही, प्रात्यक्षिक प्लाटच्या पेरणी बाबत अद्यावत नोंदी, प्लॉटनिहाय पिकाच्या वाढीच्या अवस्थेतील नोंदी, खताच्या दिलेल्या मात्रा, वेळोवेळी आपण वरीष्ठ अधिकार्यांश्नी दिलेल्या भेटी व शेतकर्यांना केलेले मार्गदर्शन इत्यादी बाबत खात्याच्या विहीत नमुन्यातील नोंदी तसेच व्हिडीओ चित्रीकरण फोटोग्राफ्स व इतर अनुषंगीक नोंदी.

सनियंत्रण – जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयातील कृषि उपसंचालक हे प्रकल्पाचे समन्वयक व प्रमुख सनियंत्रक म्हणून काम पाहतील.

कृषि विभागाच्या विहीत कार्यप्रणालीनुसार प्रकल्पाची तपासणी करणे आवश्यक व तपासणी अहवाल वरीष्ठ कार्यालयास सादर करावा.

भरडधान्य विकास कार्यक्रम सन २०१२-१३

मासिक प्रगती अहवाल - माहे --------- अखेर

पिक - खरीप- + - -+ -- +-- = ---(रक्कम रु. लाखात)

यासोबतच केंद्र शासनास भरडधान्य पिकांची पेरणी झालेपासून साप्ताहिक व मासीक प्रगती अहवाल आयुक्तालय स्तरावरुन विहित वेळेत नियमीत पाठविणे क्रमप्राप्त असल्यामुळै खालील विहिनमुन्यातील साप्ताहिक अहवाल कार्यालयीन कामकाजाचे शेवटच्या दिवशी न चुकता email (insimp@rediffmail.com वर)/फॅक्स- ०२० २५५१२८१४/१७ अथवा प्रत्यक्ष कार्यालयीन दुतामार्फत सादर करणेबाबत दक्षता घ्यावी. सदरचा अहवाल आयुकतालयास प्राप्त झाल्यावर संबंधीत काम पाहणार्या अधिकार्यांनी खात्री करावी. सदरचा साप्ताहिक/मसिक अहवाल विहित वेळेत

http://mahaagri.gov.in/

आयुक्तालयास प्राप्त न झाल्यास, राज्य/केंद्र शासनास संबंधीत जिल्हयाचा प्रगती अहवाल निरंक पाठविण्यात येईल व या संबंधीची पुढिल सर्वस्वी जबाबदारी संबंधीत जि.अ.कृ.अ. यांची राहील. याची कटाक्षाने नोंद घ्यावी.यासंबंधी कोणत्याही प्रकारचा पाठपुरावा केला जाणारनाही याची पुनःश्च नोंद घ्यावी.

अतिमहत्वाचेः-

१) योजनेतील मंजूर लक्षांकास अनुसरून आयुक्तालय स्तरावरून बाबनिहाय दिलेल्या लक्षांकानुसार दिलेल्या योजनेची अंमलबजावणी करणेची आहे . आयुक्तालयाच्या परवानगीशिवाय कोणत्याही परिस्थितीत क्षेत्रिय स्तरावरुन बाबबदल करणेत येऊ नये.

२) विविध योजनेतील समाविष्ट घटकाच्या अंमलबजावणीस आवश्यक असणार्याि कृषि निविष्ठांची आवश्यकता जिल्हास्तरावर अंतिम करणेत यावी सदरच्या निविष्ठा मागणीस विभागीय कृषि सहसंचालक यांची पुर्व मान्यता घ्यावी विभागीय कृषि सह संचालक कार्यालयाकडे आपला प्र स्ताव प्राप्त झाल्यानंतर तीन कार्यालयीन कामकाजाच्या दिवसापर्यंत विभागीय कृषि सहसंचालक यांची सदर निविष्ठा मागणीस मान्यता न मिळाल्यास सदर प्रस्तावास मान्यता आहे. असे समजून जिल्हास्तरावरून मागणी आदेश नोंदविण्याची कार्यवाही करावी

३) विविध योजनेच्या अंमलबजावणीमध्ये शेतकरी वाटा/हिस्सा याचा समावेश असून सदर हिस्सा क्षेत्रिय स्तरावर क्षेत्रिय कर्मचार्याज्मार्फत शेतकर्यां कडुन गाळा केला जातो . हा हिस्स प्राप्त होताच सत्वर संबंधीत पुंरवठादार संस्थेकडे भरणा करणेसाठी कार्यालयात जमा करावा . याबाबत मा .आयुक्त यांचे कक्षा मधून लेखा विषयक कार्यपद्धतीबाबत सविस्तर परिपत्रक निर्गमित केले आहे शेतकरी वाटा कार्यालयात जमा करण्यास दिरंगाई हा अपहार समजून या बाबत विलंब आढळल्यास कार्यालय प्रमुखाने संबंधीताबाबत प्रशासकीय कार्यवाही करावी अन्यथा कार्यालय प्रमुखास जबाबदार धरणेत येवून या बाबत त्यांचे विरुध्द आवश्यक ती प्रशासकीय कार्यवाही करण्यात येईल याची नोंद घ्यावी

http://mahaagri.gov.in/

Government of Maharashtra

Department of Agriculture

Format no. 1

State :- Maharashtra

Name of District : .... Nodel officer for INSIMP :................Crop : ....

S No	Name of the District	Target Area {Ha}	sowing upto Oct.2011 (Ha)	Variety/seed requirment (Seed rate 10kg/ha.)	Distribution of SEED MINIKITS: Nos Distributed		Distribution of INPUT KITS:Nos. Distributed	Crop Status :Excellent(E): 100% Good (G):80% Normal:60% Average(AV)$ 50% poor: <30%
				Kg.	Nos.	Qtl.	Nos.	
1								
2								
Total District								

INSIMP- Monthly Progress Report (Month-- - -- -2012) FORMAT-II (Rs.in lakh)

Sr. No.	Component	Crop	Unit	Total State			
				phy		Fin	
				Target	Achieve	Target	Achieve
1	Demonstrations Kharif	Jowar	Ha.				
		Bajara	Ha.				
		Ragi	Ha.				
		Other	Ha.				
		Total	**Ha.**				
	Grand Total						
2	Minikits Kharif	Jowar	Nos.				
		Bajara	Nos.				
		Ragi	Nos.				
		Other	Nos.				
		Total	**Nos.**				
	Grand Total						
3	TA/PF for PP kharif	Jowar	Nos.				
		Bajara	Nos.				
		Ragi	Nos.				
		Other	Nos.				
		Total	**Nos.**				
	Grand Total						
4	Training -kh	Jowar	Nos.				
		Bajara	Nos.				
		Ragi	Nos.				
		Other	Nos.				
		Total	**Nos.**				

http://mahaagri.gov.in/

	Grand Total						
6	PHT Cluster with EP/PF/NGO	Jowar	Nos.				
		Bajara	Nos.				
		Ragi	Nos.				
		Other	Nos.				
		Total	**Nos.**				
7	TA for Cluster	Jowar	Nos.				
		Bajara	Nos.				
		Ragi	Nos.				
		Other	Nos.				
		Total	**Nos.**				
8	PHT Cluster with Kvk	Jowar	Nos.				
		Bajara	Nos.				
		Ragi	Nos.				
		Other	Nos.				
		Total	**Nos.**				
9	TA in Kvk	Jowar	Nos.				
		Bajara	Nos.				
		Ragi	Nos.				
		Other	Nos.				
		Total	**Nos.**				
10	Awarness & Research						

FORMAT -3

Status of implementation for setting up processing clusters under INSIMP

Sr No	Activity	Status
1	Indentification of agencies (List may be appended)	
2	Status of engagement of TAs for clusters	
3	Indentification of processing machines (Name of each machine)	
4	Status of fabrication (agency and procedure followed)	
5	Arrangement for tie up for supply of raw materialand marketing of end products.	
6	Follow up on inclusion of millets under "Mid-day Meal" programme.	
7	Schedule/material devloped for awarness campaign.	

- भरडधान्य विकास योजनांचे प्रात्यक्षिके आयोजीत करतांना निवडलेल्या गटातील शेतकर्यां चे पायाभुत सर्वेक्षण पुर्ण करुन यामध्ये संबंधीत शेतकर्यांची जात निहाय वर्गवारीनुसार निवड करावी. तसेच महिला शेतकर्यां चाही त्यांचे मानकांप्रमाणे निवड यादीमध्ये अंतर्भाव असावा.
- पिकांचे पेरणीपासून वाढीच्या वेगवेगळया अवस्थेतील फोटोग्राप्स् / व्हिडीओ चित्रिकरण करावे. व त्यानुसार पिक प्रात्यक्षिकाच्या यशस्वीते बद्दलच्या यशोगाथा ७ प्रतित आयुक्तालयास न चुकता सादर कराव्यात.
- खरीप हंगाम संपल्यानंतर प्रात्यक्षिक प्लॉटचे उत्पादन व उत्पादकता आयुक्तालयास कळविणे आवश्यक आहे . सदरची माहिती केंद्र शासनास सादर करावी लागते म्हणून प्रात्यक्षिकांचे आयोजन करतांना प्रात्यक्षिक प्लॉट व त्यास इतर तुलनात्मक प्लाट अशा पद्धतीने पेरणीपासून ते काढणीपर्यंत सविस्तर माहिती नोंद करुन शेवटी पिक कापणी प्रयोग आयोजनाबाबत कार्यवाही करावी.

- स्वाक्षरीत-

कृषि संचालक

http://mahaagri.gov.in/

विस्तार व प्रशिक्षण
कृषि आयुक्तालय, पुणे -०५

भरडधान्य उत्पादन कार्यक्रमांतर्गत जिल्हानिहाय, पीकनिहाय बियाणे मिनीकिट मागणी खरीप हंगाम सन २०१२-१३

		खरीप ज्वारी			बाजरी			रागी			इतर			एकुण		
अ.क्र.	जिल्हा	मिनीकिट (क्विं.)	हिस्सा (क्विं.)	एकुण	मिनीकिट (क्विं.)	शेतकरी हिस्सा(क्विं.)	एकुण	मिनीकिट (क्विं.)	शेतकरी हिस्सा(क्विं.)	एकुण	मिनीकिट (क्विं.)	शेतकरी हिस्सा(क्विं.)	एकुण	मिनीकिट (क्विं.)	शेतकरी हिस्सा(क्विं.)	एकुण
१	ठाणे	०	०	०	०	०	०	८०	०	८०	८	०	८	८८	०	८८
२	रायगड	०	०	०	०	०	०	६०	०	६०	८	०	८	६८	०	६८
३	रत्नागिरी	०	०	०	०	०	०	८०	०	८०	०	०	०	८०	०	८०
ठाणे विभाग		**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**२२०**	०	**२२०**	**१६**	०	**१६**	२३६	०	२३६
४	नाशिक	०	०	०	१९५	२९२.५	४८७.५	१६०	०	१६०	४०	०	४०	३९५	२९२.५	६८७.५
५	नंदुरबार	८०	१२०	२००	१५	२५	४०	०	०	०	०	०	०	९५	१४५	२४०
नाशिक विभाग		**८०**	**१२०**	**२००**	**२१०**	**३१७.५**	**५२७.५**	**१६०**	०	**१६०**	**४०**	०	**४०**	४९०	४३७.५	९२७.५
६	अहमदनगर	०	०	०	९७.५	४६.२५	१४३.८	०	०	०	०	०	०	९७.५	४६.२५	१४३.८
७	पुणे	०	०	०	१०५	१५८.७५	२६३.८	६०	०	६०	०	०	०	१६५	१५८.७५	३२३.८
८	सोलापूर	०	०	०	१५	२५	४०	०	०	०	०	०	०	१५	२५	४०
पुणे विभाग		**०**	**०**	**०**	**२१७.५**	**२३०**	**४४७.५**	**६०**	०	**६०**	०	०	०	२७७.५	२३०	५०७.५
९	सातारा	१२०	१८०	३००	७५	१२५	२००	०	०	०	०	०	०	१९५	३०५	५००
१०	सांगली	१८०	२७०	४५०	३७.५	६२.५	१००	०	०	०	०	०	०	२१७.५	३३२.५	५५०
कोल्हापूर विभाग		**३००**	**४५०**	**७५०**	**११२.५**	**१८७.५**	**३००**	०	०	०	०	०	०	४१२.५	६३७.५	१०५०
११	बीड	०	०	०	१५०	२५०	४००	०	०	०	०	०	०	१५०	२५०	४००
औरंगाबाद विभाग		**०**	**०**	**०**	**१५०**	**२५०**	**४००**	**०**	०	**०**	०	०	०	१५०	२५०	४००
१२	उस्मानाबाद	१६०	२४०	४००	१५	२५	४०	०	०	०	०	०	०	१७५	२६५	४४०
१३	नांदेड	३६०	५४०	९००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	३६०	५४०	९००
१४	परभणी	२००	३००	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२००	३००	५००
लातूर विभाग		**७२०**	**१०८०**	**१८००**	**१५**	**२५**	**४०**	**०**	०	**०**	०	०	०	७३५	११०५	१८४०
१५	यवतमाळ	१००	१५०	२५०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	१५०	२५०
अमरावती विभाग		**१००**	**१५०**	**२५०**	**०**	**०**	**०**	**०**	०	**०**	०	०	०	१००	१५०	२५०
राज्य एकुण		**१२००**	**१८००**	**३०००**	**७०५**	**१०१०**	**१७१५**	**४४०**	**०**	**४४०**	**५६**	**०**	**५६**	**२४०१**	**२८१०**	**५२११**

- स्वाक्षरीत-
कृषि संचालक
(विस्तार व प्रशिक्षण)

कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य
पुणे-४११००५.

http://mahaagri.gov.in/